

Nr 310.

Av herr **Mannerskantz**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350), m. m.

De skärpningar av valutaförordningen, som Kungl. Maj:t i proposition nr 206 i samband med begäran om förlängning under ytterligare ett år av valutalagen föreslår riksdagen att godkänna, äro på sitt sätt uttryck för det svåra läge, vari Sveriges betalningsbalans befinner sig.

Ehuru det vid valutalagens tillkomst förutsattes, att denna icke finge bli ett medel för utrikeshandelns reglering, har utvecklingen likväl gått dithän. Såsom från vårt håll framhölls förra året (Motionerna I: 267 och II: 419), torde det dock bli så, »att omfattningen av licensgivningen för importen kommer att bestämmas av riksbankens och valutakontorets tillgång på utländska betalningsmedel av olika slag». »I praktiken innebär detta, att valutaregleringen både är ett medel och en förutsättning för en reglering av utrikeshandeln, om vilken tvivel kan hysas, huruvida den är en lösning av de nuvarande svårigheterna på betalningsbalansens område.» I den mån man underlåter att vidtaga effektiva åtgärder för att nå en naturlig inhemsk balans och att förbättra betalningsbalansen och därmed skapa förutsättningar för en återgång till friare utrikeshandel, blir valutalagens bibehållande till allvarlig skada för vårt land. Enligt denna uppfattning begärdes förra året, att riksdagen skulle företaga en omsorgsfull prövning av hithörande spörsmål. Denna uppgift har icke blivit mindre angelägen denna dag. Alltjämt äro vägarna att nå en varaktig och naturlig balans i betalningarna med utlandet höljda i dunkel. Även om Marshallhjälpen tills vidare ännu någon tid möjliggör ett uppskov, tvingar sig problemet fram förr eller senare. Valutalagen bör inte få bli det medel, varigenom vårt land successivt allt mer och mer avspärras från utlandet.

Den sakliga innebörden av de föreslagna ändringarna i valutaförordningen är att draga in alla betalningar och kapitalrörelser, även de minsta, under statens kontroll. Av de hörda remissinsatserna har svenska bankföreningen, vilken torde vara den med dessa frågor bäst förtrogna institutionen, ifrågasatt lämpligheten av eller avstyrkt nästan samtliga ändringsförslag. I huvudsak har motiveringen härför varit fruktan för repressalier från andra länders sida, eller att lagskärpningarna innebära större våld än nöden kräver. Tillika har föreningen reagerat mot att kriminalisera försök till lagöverträdelser i detta sammanhang.

Motionären, som i stort sett delar de framförda betänkligheterna mot att förvandla denna kristidsförfattning, vars avskaffande borde vara ett första

rangens mål för de valutavårdande myndigheterna, till en detaljerad lag för att ingående övervaka och reglera betalningarna med utlandet, kan icke underlåta att ytterligare framföra vissa synpunkter av rent mänsklig art. De föreslagna ändringarna av t. ex. 1 och 12 paragraferna äro riktade mot den enskilde individens frihet. Det ligger enligt min mening något främmande i att man skulle lagstifta för att hindra en svensk medborgare, som önskar emigrera, att taga med sig sin i laga ordning förvärvade egendom. Än egendomligare förefaller det mig, att han icke skulle få begagna en genom arbete i utlandet intjänad tillgång utan att bosätta sig därstädes.

Av den motivering, som gives för förändringarna, framgår knappast, att de nu gällande bestämmelserna skulle vara alltför bristfälliga i förhållande till de syften, man önskar uppnå. Det torde inte på allvar kunna göras gällande, att det svenska folkhushållet går miste om några tillgångar av betydelse på grund av lagtextens ofullkomlighet. I det hänseendet verkar propositionens argumentering inte övertygande.

Av de föreslagna förändringarna är det dessutom en, som icke berörs i remissinstansernas yttranden, ehuru den torde förtjäna en viss uppmärksamhet. Den som avses är vitesföreläggandet. Som bekant äro riksbankens tillgångar av utländska betalningsmedel för närvarande mycket små. Sedan Kungl. Maj:t i oktober 1947 rekvirerat vissa utländska betalningsmedel och fordringar, varigenom ett hundratal miljoner kronor överfördes till riksbanken, bestå Sveriges privata utländska tillgångar i huvudsak av vissa andra valutor och fordringar jämte investeringar i värdepapper. Det har nämligen veterligen icke från något håll gjorts gällande, att det i strid mot nuvarande lag skulle ha uppbyggts nya sådana tillgångar i förstnämnda valutaslag

I propositionen uttalas nu, att det skulle finnas behov att tillämpa ett effektivare sätt att framtvunga de hembud av utländska betalningsmedel, banktillgodohavanden, fordringar och värdepapper, varom talas i valutaförordningens 10 §. Här kunna alltså avses endast betalningsmedel, tillgodohavanden och fordringar i andra utländska valutaslag än dem, som rekvirerades 1947, och värdepapper i samtliga valutor. De perspektiv, som öppnas, därest någon allvarligare avsikt skulle förefinnas att utnyttja lagparagrafens möjligheter, äro ägnade att inge stor oro. Motionären vill med anledning härav erinra om vad 1939 års riksdag uttalade vid valutalagens tillkomst om att förordnanden bl. a. av detta slag borde föregås av förhandlingar med berörda parter. Det kan överhuvud taget icke vara tillrådligt att ytterligare reducera vårt lands utländska resurser.

Vad beträffar själva förfarandet med vitesföreläggande, synes detta, ehuru det ur statens synpunkt må vara effektivt, icke ur rättssäkerhetssynpunkt för den enskildes del vara godtagbart. Det är en väsentlig skillnad mellan att vid vite infordra en uppgift t. ex. om äganderätt till en utländsk fordran och att vid vite avfordra en person denna samma tillgång, vilken i laga ordning för-

värvats. Dessutom vill det synas, som om vitesföreläggandet skulle möjliggöra att på administrativ väg utvälja vissa grupper, företag eller enskilda personer och avfordra dem deras tillgångar. Detta synes stå i mindre god överensstämmelse med grundsatsen om allas likhet inför lagen.

Då det enligt motionärens mening knappast kan åberopas tillräckligt tungt vägande skäl för att bifalla de föreslagna ändringarna i valutaförordningen, och skärpningarna i och för sig äro steg bort från den frihet på de utländska betalningarnas och utrikeshandelns område, som vi alla enligt min mening borde sträva efter att återupprätta, får jag hemställa,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 206.

Stockholm den 3 maj 1949.

Axel Mannerskantz.
